

CEDEM

ISSN 1800-6659

Centar za demokratiju
i ljudska prava

Center for Democracy
and Human Rights

Bulevar Džokića Vašingtona 51, 343

61000 Podgorica, Crna Gora

tel: ++382 20 234 114, fax: ++382 20 234 368

e-mail: cedem.wab@gcg.yu, www.cedem.org.me

NEWSLETTER

Broj 25 • oktobar - decembar 2008. godine

Indeks demokratije¹

1. MEDIJI

Teško je, gotovo nemoguće, zamisliti sferu političkog u modernim državama i u masovnim društvima bez medijske komponente. Značaj medija u modernim društvima možda najbolje oslikavaju stavovi gdje se ističe da mediji predstavljaju četvrtu "silu" u državi. U svakom slučaju, može se istaći da se danas politika usvaja i prosljeđuje putem medija a samim tim značaj medija po demokratiju uopšte je više nego značajan. Svojevrsnu sintetizaciju relacije mediji-demokratija možemo vidjeti kroz stav da mediji mogu postojati bez demokratije, ali demokratija danas bez slobodnih i profesionalnih medija nije moguća.

Demokratija konceptualno egzistira na borbi različitih mišljenja i potrebno je u svim oblastima društvenog života izgraditi socijalnu klimu koja unaprijeđuje i podržava javnu diskusiju o različitim stavovima i mišljenjima. Sloboda medija i njena konstruktivna, ključna uloga u demokratskim procesima se nerijetko sputava načinima koji su češće prikriveni nego vidljivi. Načelna misija medija je da budu vox populi, glas naroda, njegovo pravo da sazna istinu i da se prema njoj kritički odnosi; ipak, nemoguće je u potpunosti obezbijediti mehanizme kojima će se garantovati rad medija u službi

demokratije. Jer nevidljiva ruka slobode nije a priori neprikosnovena i nedodirljiva, kakav se utisak može steći analizirajući vodeće teoretičare slobodne riječi, filozofe liberalne ideologije Džona Stjuarta Mila i Džona Milтона. Praksa nas uči drugačije; sloboda medija i u najdemokratskijim društvima je umanjena, u određenoj mjeri, ekonomskim, političkim, društvenim i kulturnim ograničenjima.

Treba istaći da je medijska scena u Crnoj Gori tokom svog razvoja prošla kroz niz etapa. Medijska scena u Crnoj Gori danas je sasvim drugačija od one koja je karakterisala period prije tranzicije. U periodu real-socijalizma mediji su predstavljali jedan od važnih elemenata ideološke reprodukcije društva. Ovakvo stanje u medijima u ovom periodu je deklarativnog karaktera, a informisanje u službi održanja socijalističkog društva i njegovih istina se ne može okarakterisati kao cenzura, već kao sistem koji počiva na jedinstvenoj matrici.

Ulaskom u proces društvene transformacije, situacija na medijskoj sceni se mijenjala iz dana u dan. Najprije osim državnih, dominantnih medija pojavili su se privatni mediji koji nijesu po definiciji predstavljali produženu ruku države i njene politike. Ovo važi kako za elektronske tako i za štampane medije. Takođe, i državni mediji su promijenili svoje mjesto i ulogu. Nestankom komunističke partije sa političke scene i formiranjem većeg broja novih partija mediji koji su još uvijek bili pod kontrolom struktura na vlasti su morali pokazati izvjesnu dozu elastičnosti i prema tome reflektovati promjene koje su se dogodile. Istina, državni mediji i tada

¹ INDEX DEMOKRATIJE predstavlja način mjerenja stepena razvoja demokratskog procesa u jednom društvu. Njime se, jezikom brojki, kroz analizu specifičnih indikatora, ukazuje u kojoj mjeri građani doživljavaju prisustvo demokratije u njihovom društvu. Vladavina prava jeste jedno od ukupno pet područja koja predstavljaju predmet mjerenja. Kompletan izvještaj je dostupan na veb sajtu (www.cedem.co.me). Projekat je podržan od strane NED-a.

kao i danas favorizuju političke partije koje su na vlasti, ali jednako je očigledan i napor da se između stavova vladajućih struktura i opozicionih mišljenja uspostavi neka vrsta balansa. Konačno, veoma je važno sagledati kakvog je efekta u stavovima građana imala transformacija državne televizije Crne Gore u javni servis, što je izuzetno važno obzirom na epitet najmoćnijeg elektronskog medija, odnosno koliko je to značajno za demokratizaciju društva uopšte.

S druge strane, formiranje privatnih medija je dodatno demokratizovalo društvene odnose i relaksiralo sveukupnu političku komunikaciju. Iako su u procesu formiranja novih medija posredovali individualni i grupni interesi određenih struktura, ipak je ovaj proces bio višesmjernan, tako da danas privatni mediji, vođeni različitim interesnim strukturama, favorizuju opozitne političke opcije, što je svakako dobro sa stanovišta demokratizacije. Izričući ovakvu konstataciju mislimo, prije svega, na činjenicu da je postojanje alterna-

tivnih informacija jedan od ključnih uslova za nastajanje poliarhije (v. R. Dal).

Možda je najpravičnije istaći da mediji danas predstavljaju amalgam različitih uticaja, počev od političkih interesa preko finansijskih interesa vlasnika medija do masovne publike koja opet sama ima svoje zahtjeve vezane za ono što želi saznati.

Baveći se ovim područjem definisali smo sljedeće dimenzije koje su predstavljale poseban predmet mjerenja:

- Autonomija i nezavisnost mjerenja
- Profesionalnost medija
- Nepostojanje monopola i ravnopravnost medija
- Otvorenost medija

Metodološki gledano primijenjena je ista procedura kao i u prethodnim slučajevima, a kumulativno na osnovu svih dimenzija bilo je moguće sintetizovati jedinstvenu ocjenu za cijelo područje.

Tabela 1 Autonomija i nezavisnost medija – prikaz po indikatorima

Indikatori	N	K	SD	Skewness
Odsustvo pritiska na medije od strane vlasti i državnih institucija	891	2.53	1.286	0.484
Odsustvo pritiska na medije od strane partija i političkih organizacija	872	2.50	1.227	0.510
Odsustvo pritiska na medije od strane bogatih pojedina i grupa	858	2.57	1.229	0.412
Odsustvo pritiska na medije od strane vjerskih i nacionalnih zajednica	811	3.08	1.198	-0.129
Odsustvo pritiska na medije od strane organizacija i institucija iz Srbije	768	3.35	1.237	-0.358
Autonomija štampanih medija	898	2.68	1.444	0.307
Autonomija radio stanica	897	2.80	1.180	0.139
Autonomija TV stanica	896	2.64	1.197	0.272

1.1 Autonomija i nezavisnost medija

Mjereći percepciju autonomije medija u Crnoj Gori prvenstveno smo se usmjerili na ispitivanje uticaja ključnih faktora koji eventualno mogu ugroziti medijsku nezavisnost. Isto tako, nastojali smo pojedinačno izmjeriti stepen doživljaja autonomije za štampane i elektronske medije. Prije nego počemo sa analizom rezultata važno je reći da je teško ocijeniti idealno stanje u ovom području, jer i u najdemokratskijim društvima određene strukture moći jesu de facto u stanju da utiču na medije. Drugim riječima, nije uputno ideal-tipski zamišljati nezavisnost medija u bilo kojem društvu, time i u Crnoj Gori, jer interesne strukture gotovo po pravilu nađu načina da utiču na medije.

Kada govorimo o pritiscima na medije, sudeći prema rezultatima istraživanja, građani smatraju da od strane organizacija i institucija iz Srbije pritisaka uglavnom nema (3.35) što je posljedica konačnog rješenja državnog pitanja. Slično važi i za vjerske i nacionalne zajednice gdje je vrijednost (3.08). Ipak, javno mnjenje uočava uticaj bogatih pojedinaca i grupa na postojeće medije (2.57), a još u većoj mjeri uticaje vlasti i državnih institucija (2.53), odnosno partija i političkih organizacija (2.50). Kada govorimo o procjeni autonomije medija najveći stepen autonomije

ostvaren je kod radio stanica (2.80), slijede štampani mediji sa ocjenom (2.68) i na kraju TV stanice (2.64). Rezultati u pogledu demokratizacije medija se mogu ocijeniti na različite načine u zavisnosti od odabranog kriterijuma. Ako se kao kriterijum uzme stanje iz perioda real-socijalizma, medijska scena je unaprijeđena u svakom smislu. Ako se pak pitanja autonomije i nezavisnosti medija tretiraju kao krute varijable, može se reći da su rezultati polovični i da ima dovoljno prostora za napredak u ovoj oblasti.

1.2 Profesionalnost medija

U mjerenju ove dimenzije uzeti su standardni kriterijumi i to: profesionalnost, objektivnost i pravovremenost. Takođe smo izvršili mjerenje za štampane i elektronske medije. Generalno prema vrijednostima mjerenja ovdje su postignuti polovični rezultati. Sa stanovišta profesionalnosti, iako razlike nijesu značajne, na prvom mjestu nalazimo radio stanice (3.02), slijede TV stanice (2.93) i na kraju se nalaze štampani mediji (2.86). Ovakav redoslijed je razumljiv ako se ima u vidu da za razliku od elektronskih, štampani mediji u Crnoj Gori manje više otvoreno podržavaju neku od političkih opcija. Kada je riječ o kriterijumima najbolje je ocijenjena pravovremenost (3.16), zatim profesionalnost

Tabela 2 Profesionalnost medija – prikaz po indikatorima

Indikatori	N	K	SD	Skewness
Profesionalno informisanje javnosti	938	2.97	1.204	-0.060
Objektivno informisanje javnosti	936	2.85	1.180	0.079
Pravovremeno informisanje javnosti	929	3.16	1.125	-0.302
Profesionalnost štampanih medija	928	2.86	1.100	0.095
Profesionalnost radio stanica	914	3.02	1.116	-0.116
Profesionalnost TV stanica	928	2.93	1.156	-0.050

Tabela 3 Nepostojanje monopola i ravnopravnost medija – prikaz po indikatorima

Indikatori	N	K	SD	Skewness
Ravnopravnost štampanih medija	862	2.54	1.172	0.484
Ravnopravnost radio stanica	855	2.59	1.166	0.516
Ravnopravnost TV stanica	862	2.53	1.156	0.537
Odsustvo monopola pojedinih medija u odnosu na ostale medije	911	2.57	1.210	0.400

(2.97) i na kraju objektivnost (2.85).

Generalno govoreći, a imajući u vidu rezultate koji su u opsegu od 2.85 do 3.16, medijska scena u Crnoj Gori je, sa stanovišta profesionalizma, u očitom usponu i poredeći je sa periodom koji je prethodio tranziciji, građani izvjesno iskazuju zadovoljstvo postignutim rezultatima. Naravno, jasno je da postoji dovoljno prostora za poboljšanja te u tom pogledu napor treba prevashodno usmjeriti na aspekt objektivnog informisanja s nastojanjem uvećavanja profesionalnosti štampanih medija.

1.3 Nepostojanje monopola i ravnopravnost medija

Postojanje monopola u bilo kom segmentu društva kosi se sa principima demokratičnosti. U tom smislu medijsku scenu u demokratskom društvu morala bi odlikovati ravnopravnost svih medija, i odsustvo favorizovanja jednih medija na uštrb drugih. Opseg rezultata koji se kreće od 2.53 do 2.59 je nezadovoljavajući i ukazuje na neophodnost korijenitih promjena u ovoj oblasti. Dobijene vrijednosti pokazuju da građani smatraju da se TV stanice nalaze u neravnopravnom položaju (2.53), a odmah iza njih su štampani mediji (2.54). Kada je u pitanju mogućnost da neki mediji posjeduju druge medije iz rezultata se takva situacija može prihvatiti kao krajnje realna (2.57),

uz ogradu da vrijednost nije na najvećem nivou; kao najravnopravnije nalazimo radio stanice (2.59).

1.4 Otvorenost medija

Pitanje otvorenosti medija je od posebnog značaja za demokratičnost u ovoj oblasti. U politički pluralnom i nacionalno heterogenom društvu mediji moraju biti u stanju da u skladu sa principima demokratije reflektuju različita mišljenja i stavove i da immanentno integrišu sve različitosti u jedinstven politički i društveni prostor. Ovaj zahtjev je više nego politički i mora biti u skladu sa zahtjevima za postizanjem opšteg društvenog konsenzusa koji je važan za funkcionisanje društvenog sistema.

Kada je u pitanju ova dimenzija identifikovali smo četiri ključna indikatora koji se odnose na različite aspekte otvorenosti medija. Evidentno je da građani smatraju da “najlakši” pristup medijima imaju različite vjerske i nacionalne grupacije, što ide u prilog tezi da mediji adekvatno odgovaraju na izazove kulturne heterogenosti crnogorskog društva (3.32). Vrijednosti ostalih indikatora značajno zaostaju; ipak, solidnu ocjenu je dobila i otvorenost medija za mišljenja građana, građanskih organizacija i uglednih pojedinaca (3.08). Ipak, kada je u pitanju otvorenost i sloboda kritike vlasti i ostalih institucija i

Tabela 4 Otvorenost medija – prikaz po indikatorima

Dimenzije	N	K	SD	Skewness
Otvorenost medija za različita politička mišljenja i različite ideologije	819	2.56	1.220	0.400
Otvorenost medija za različite vjerske i nacionalne grupacije koje žive u Crnoj Gori	905	3.32	1.173	-0.439
Otvorenost medija za mišljenja građana, građanskih organizacija i uglednih pojedinaca	915	3.08	1.160	-0.119
Otvorenost i sloboda kritike vlasti i ostalih institucija i pojedinaca	919	2.77	1.243	0.269

pojedina, stanje je znatno lošije i dobijena je ocjena (2.77), dok je najniža ocjena dobijena kada je u pitanju otvorenost medija za različita politička mišljenja i različite ideologije (2.56). Zaključujemo da je, kada je u pitanju otvorenost medija u Crnoj Gori, potrebno i dalje nastaviti rad na planu povećanja stepena demokratičnosti u ovoj dimenziji i da prevashodno najveći napor treba usmjeriti u povećanje otvorenosti medija u odnosu na političke i ideološke različitosti.

1.5 Sumarni pokazatelji za područje medija

Kroz sumarizaciju vrijednosti ostvarenih u različitim dimenzijama, predstavljenih u tabeli 5 i pratećem grafikonu možemo sagledati stanje u cjelini kada su u pitanju

mediji u crnogorskom društvu, odnosno stepen demokratičnosti ostvaren u ovoj oblasti. Takođe ćemo kroz komparaciju rezultata sa prethodnim istraživanjem uvidjeti dokle se došlo na planu poboljšanja stvari u ovoj dimenziji.

Sumarni pokazatelji demokratičnosti medija, komparativno gledano, ukazuju da građani smatraju da je najbolji rezultat postignut kada je u pitanju profesionalnost medija (59.5), slijedi otvorenost medija, sa takođe jako dobrom ocjenom (59.2). Međutim, pitanje autonomije i nezavisnosti medija bilježi slabiju ocijenu (55.9) dok je najslabije ocijenjeno stanje kada je u pitanju nepostojanje monopola i ravnopravnih odnosa medija (51.2). Opseg u kom se kreću rezultati je od 51.2 do 59.5 i možemo ih okvalifikovati kao relativno

Tabela 5 Demokratičnost medija - sumarno po dimenzijama

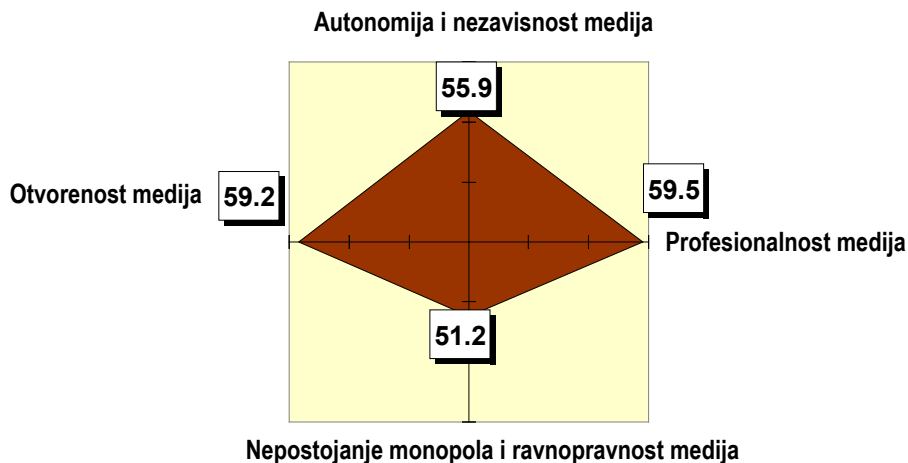
Dimenzije	N	K	SD	Skewness
Autonomija i nezavisnost medija	969	55.9	18,80392	0.277
Profesionalnost medija	976	59.5	19,68441	-0.064
Nepostojanje monopola i ravnopravnost medija	898	51.2	22,52482	0.495
Otvorenost medija	967	59.2	20,33243	0.041

zadovoljavajuće.

Kada sagledamo sumarizaciju rezultata po indikatorima čiji opseg se kreće od 51.2 do 59.5 može se izvesti zadovoljavajući zaključak i pored činjenice da je razlika između pojedinih indikatora relativno velika. Imajuću u vidu trend kretanja vrijednosti po ovom pitanju a sa stanovišta poboljšanja stvari, pažnja mora biti usmjerena prvenstveno na postizanje ravnopravnijeg odnosa između medija

i eliminaciju “monopolističkog“ položaja pojedinih, u mjeri u kojoj je to moguće. Takođe treba djelovati i na planu poboljšanja u sferi autonomije i nezavisnosti medija i to prije svega na otklanjanje uticaja koji dolaze od strane političkih partija i strukture na vlasti. Treba, pak, biti svjestan činjenice da mediji nijesu imuni na uticaj vladajućih struktura u demokratskim sistemima te da ni crnogorsko društvo ne može biti izuzetak po tom pitanju.

Demokratičnost medija

• Posjetili su nas ... • Posjetili su nas ... • Posjetili su nas ... • Posjetili su nas ...

• Predstavnici fondacije *Bertelsman Stiftung*:
Hauke Hartmann, BTI Projekt Menadžer,
Petra Blass-Rafajlovski, Viša Savjetnica Berlin,
Armando Garcia Schmidt

• Predstavnici *Međunarodnog Republikanskog Instituta*:
Lindsay Lloyd, regionalni direktor, Evropa,
Borislav Spasojević, programski asistent,
Rhet W. Skiles, programski službenik,
David E. Williams, konsultant

Aktivnosti CEDEM-a

Seminar:

”Novi Crnogorski zakonik o krivičnom postupku
i Evropska konvencija o ljudskim pravima”

Bečići, Hotel Iberostar, 03. - 04. oktobar 2008.

Seminar za crnogorske sudije, tužioce i advokate na temu: **Novi crnogorski zakonik o krivičnom postupku i Evropska konvencija o ljudskim pravima**, u organizaciji CEDEM-a, AIRE Centra iz Londona, OEBS-a, uz podršku Centra za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije i Ministarstva spoljnih poslova Velike Britanije.

Seminar su otvorili: Ministar pravde, Miraš Radović, šefica Misije OEBS-a u Crnoj Gori, Paraschiva Badescu, zamjenik Vrhovnog državnog tužioca, Tatjana Marković i sudija Vrhovnog suda, Stanka Vučinić. Predavači su bili: sudije Vrhovnog suda Crne Gore: Radule Kojović i Petar Stojanović; prof. dr Drago Radulović, Pravni fakultet – Podgorica; prof. dr Milan Škulić, Pravni fakultet – Beograd; Šučko Baković, zamjenik specijalnog tužioca; Vladimir Čejović, advokat; Ben Cooper, advokat, Doughty Street Chambers – London; Toby Cadman, predstavnik Policijske misije EU u BiH.

Seminar:

”Mediji i sudstvo - Sloboda izražavanja,
istraživačko novinarstvo i pravo na pravično suđenje”

Miločer, Hotel Maestral, 17.-18. novembar 2008.

Seminar za crnogorske sudije, tužioce i predstavnike medija na temu: **Mediji i sudstvo - Sloboda izražavanja, istraživačko novinarstvo i pravo na pravično suđenje**, organizovan od strane CEDEM-a, AIRE Centra iz Londona, OEBS-a i Centra za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije. Predavači na seminaru su bili: prof.dr Vladimir Vodinelić, Pravni fakultet, Univerzitet Union, Beograd; Nuala Mole, direktor, AIRE Centar, London; Zoran Pažin, predsjednik Osnovnog Suda u Podgorici; Dragoljub Duško Vuković, instruktor novinarstva; Saša Leković, slobodni istraživački novinar; Siniša Bjeković, Centar za ljudska prava, Pravni fakultet, Podgorica. Novinari i predstavnici pravosuđa su imali priliku da diskutuju o načinima unaprijeđivanja međusobne saradnje i analize poštovanja ljudskih prava tokom krivičnih postupaka. Cilj seminara je bio da produbi i unaprijedi profesionalno razumjevanje između novinara i predstavnika pravosuđa.

Okrugli sto:”Crna Gora u procesu transformacije
Politički menadžment - dostignuća i izazovi”*Podgorica, 04. novembar 2008.*

Ovim skupom, CEDEM i njemačka fondacija Bertelsman Stiftung imali su za cilj da angažuju stručnjake i aktere uključene u proces formiranja mišljenja i donošenja odluka na nacionalnom nivou u otvoreni dijalog o stanju i nadolazećim izazovima i rizicima transformacije Crne Gore, ali i cijelog regiona. Ova radionica je dio serije jednodnevnih radionica od ukupno sedam a koje se održavaju u sedam zemalja Jugoistočne Evrope, organizovane od strane Bertelsman Fondacije i lokalnih partnera. Inicijativa će biti zaključena sa regionalnom konferencijom u saradnji sa Regionalnim Savjetom za saradnju u 2009.-toj godini. Učesnici okruglog stola su bili predstavnici diplomatskog kora u Crnoj Gori, Vladini zvaničnici, predstavnici domaćih i stranih nevladinih organizacija kao i predstavnici medija. Predavači na okruglom stolu su bili prof.dr Srđan Darmanović, Predsjednik CEDEM-a; Armando Garcia Schmidt, Bertelsman Fondacija; Nj.E Peter Platte, Ambasador Njemačke u Crnoj Gori; Franz-Lotar Altman, Univerzitet iz Bukurešta; Hauke Hartmann, BTI Projekt Menadžer, Bertelsman Fondacija; Petra Blass-Rafajlovski, Viša Savjetnica, Berlin; Ana Vukadinović, Sekretar Sekretarijata za evropske integracije u Vladi Crne Gore; doc. dr Maja Drakic, BTI stručnjak, Fakultet za Međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis - UDG; Institut za strateške studije i prognoze, Podgorica; doc.dr Miloš Bešić, CEDEM, glavni metodolog; Fakultet političkih nauka, Podgorica.

Okrugli sto:

”Zaštita od diskriminacije – uslov za pridruživanje EU”

Miločer, Hotel Maestral, 05. decembar 2008.

U organizaciji CEDEM-a, uz podršku Švedskog Helsinškog Komiteta za ljudska prava, održan okrugli sto na temu: **Zaštita od diskriminacije – Uslov za pridruživanje Evropskoj Uniji**. Učesnici na okruglom stolu bili su predstavnici nevladinih organizacija, Ministarstva pravde i medija.

Ispitivanje političkog javnog mnjenja Crne Gore Novembar 2008

Istraživanje je obavljeno u periodu **od 21. do 28.11.2008.** Primijenjen je CEDEM-ov standardni, dvostruko stratifikovani uzorak sa slučajnim izborom ispitanika u finalnim jedinicama. Uzorak koji je realizovan obuhvatio je 1013 ispitanika iz 9 opština (Pljevlja, Berane, Bijelo Polje, Podgorica, Nikšić, Cetinje, Herceg-Novi, Bar i Ulcinj) pri čemu standardna greška u intervalu povjerenja od 95% iznosi +/-3.1%. Projekat Javno mnjenje Crne Gore podržan je od strane **Instituta za otvoreno društvo**, predstavništvo Crna Gora (OSIM).

Osnovne karakteristike uzorka		Povjerenje u institucije (trend)			
Obrazovna struktura ispitanika	%	Koef. povjerenja			
Bez obrazovanja	0.5	Institucija	feb '08.	jun '08.	nov '08.
Osnovno obrazovanja	11.1	Srpska pravoslavna crkva	3.38	3.40	3.50
Srednje obrazovanja	58.3	Predsjednik Crne Gore	2.90	2.93	2.97
Više obrazovanja	15.6	Vlada Crne Gore	2.72	2.80	2.84
Visko obrazovanja	14.5	Policija Crne Gore	2.60	2.66	2.70
Nacionalnost ispitanika	%	Skupština Crne Gore	2.59	2.64	2.71
Crnogorci	43.2	Sudstvo Crne Gore	2.31	2.46	2.54
Srbi	32.6	Crnogorska pravoslavna crkva	2.41	2.45	2.51
Bošnjaci	3.7	Političke partije u Crnoj Gori	2.28	2.27	2.38
Albanci	5.5	Kompletni rezultati istraživanja mogu se pogledati na CEDEM-ovom sajtu: www.cedem.co.me			
Muslimani	8.3				
Ostali	6.7				

Zadovoljstvo radom Vlade Crne Gore (trend)

	Sep/Okt '07.	Feb '08.	Jun '08.	Nov '08.
Veoma ne zadovoljan	16.7	16.0	26.6	24.4
Uglavnom ne zadovoljan	14.2	15.4	15.4	18.0
Ni zadovoljan ni nezadovoljan	38.7	40.6	28.8	28.5
Uglavnom zadovoljan	2.8	21.3	18.7	21.0
Veoma zadovoljan	7.6	6.7	9.5	8.0

Priznavanje nezavisnosti Kosova

Podržava odluku vlade	20.8
Ne podržava odluku vlade	43.0
Vlada je postupila u interesu građana i države	12.9
Nema određeno mišljenje	23.3

Stav u vezi sa najavljenim bojkotom Parlamenta od strane opozicije

Podržava takav stav	16.6
Ne podržava takav stav	37.2
Nema određeno mišljenje	46.2

Povjerenje u političare i javne ličnosti

Političar / rang prema srednjoj ocjeni od 1 do 5	Srednja ocjena
1. Vanja ČALOVIĆ	3.06
2. Filip VUJANOVIĆ	3.03
3. Milo ĐUKANOVIĆ	2.95
4. Gordana ĐUROVIĆ	2.84
5. Srđan MILIĆ	2.67
6. Andrija MANDIĆ	2.43
7. Vujica LAZOVIĆ	2.36
8. Ranko KRIVOKAPIĆ	2.31
9. Nebojša MEDOJEVIĆ	2.31
10. Ranko KADIĆ	2.19
11. Predrag POPOVIĆ	2.08
12. Zoran ŽIŽIĆ	1.97
13. Miodrag ŽIVKOVIĆ	1.97
14. Emilo LABUDOVIĆ	1.95
15. Ferhat DINOŠA	1.81
16. Mehmet BARDHI	1.72
17. Rafet HUSOVIĆ	1.67
18. Vasilij SINIŠTAJ	1.60

Članstvo u EU (trend)

	Sep 07	Feb 08	Mar 08	Jun 08	Nov 08
Da	72.4	72.8	78.2	70.8	73.9
Ne	9.4	9.2	9.1	12.1	11.5
Ne zna	18.2	18.0	12.7	17.1	14.6

Članstvo u NATO (trend)

	Sep 07	Feb 08	Mar 08	Jun 08	Nov 08
Da	32.4	29.5	33.1	26.3	26.9
Ne	40.7	44.2	43.1	46.7	46.9
Ne zna	26.9	26.3	23.8	27.0	26.1

Čitanost dnevnih novina

	Jun 08	Nov 08
POBJEDA	0,31	0,33
VIJESTI	0,50	0,50
DAN	0,45	0,43
REPUBLIKA	0,18	0,16
POLITIKA	0,18	0,17
VEČERNJE NOVOSTI	0,27	0,25
BLIC	0,23	0,21

Povjerenje u dnevne novine

	Jun 08	Nov 08
POBJEDA	0,44	0,46
VIJESTI	0,56	0,56
DAN	0,50	0,52
REPUBLIKA	0,33	0,34
POLITIKA	0,35	0,37
VECERNJE NOVOSTI	0,41	0,43
BLIC	0,37	0,39

Izborna preferencija - opredijeljeni glasači - trend

Politička partija	Sep/okt '07.	Feb. '08.	Jun '08.	Nov '08.
DPS	43.5	44.5	47.4	48.7
SDP	5.0	3.0	4.2	4.7
PzP	19.4	18.1	10.8	9.0
SNS	12.7	11.2	14.4	15.0
SNP	7.1	9.7	11.1	12.2
LPCG	2.5	2.0	1.7	1.6
Srpski radikali	1.6	2.0	2.4	1.6

**Gledanost informativnog programa
- TV stanice -**

	Jun 08	Nov 08
TV CG 1	0,55	0,53
TV CG 2	0,46	0,44
TV IN	0,59	0,58
TV ATLAS	0,45	0,43
TV ELMAG	0,34	0,32
TV MONTENA	0,24	0,28
TV MBC	0,31	0,30
TV VIJESTI	0,17	0,29
TV PINK	0,50	0,45
LOKALNA TV	0,36	0,33
TV RTS	0,36	0,39

**Povjerenje u informativni program
- TV stanice -**

	Jun 08	Nov 08
TV CG 1	0,55	0,54
TV CG 2	0,53	0,53
TV IN	0,61	0,59
TV ATLAS	0,53	0,53
TV ELMAG	0,49	0,50
TV MONTENA	0,42	0,46
TV MBC	0,46	0,47
TV VIJESTI	0,38	0,47
TV PINK	0,55	0,53
LOKALNA TV	0,50	0,49
TV RTS	0,49	0,52

Oslonci Crne Gore u spoljnoj politici

	Stavovi				
	Nimalo	Malo	U velikoj mjeri	U potpunosti	Ne može da procijeni
EU	10.9	15.0	23.6	21.7	28.8
SAD	28.1	17.3	13.5	6.5	34.6
RUSIJA	16.1	21.6	16.4	11.6	34.3
SRBIJA	14.0	17.6	14.4	19.4	34.6

Napomena: 17.1% ispitanika smatra da Crna Gora u spoljnoj politici ne treba da se oslanja ni na koga posebno.

Posjetite nas na...

www.cedem.co.me

www.cedem.co.me

www.cedem.co.me

www.cedem.co.me

www.cedem.co.me

Međunarodne aktivnosti predstavnika CEDEM-a

Nikola Đurović

23.-25. novembar, Zagreb

Učešće na regionalnoj konferenciji pod nazivom “*Uticao procesa pridruživanja EU na ljudska prava*” u organizaciji Centra za ljudska prava iz Zagreba.

1. – 7. decembar, Krakov, Varšava, Gdanjsk

Učešće na međunarodnoj konferenciji “*Forum Mladih*”, u organizaciji Evropskog Centra “Solidarnost”, Poljska

Rajko Radević

6. – 7. Novembar, Beograd

Učešće na međunarodnoj konferenciji “*Ekonomija i bezbednost*”, u organizaciji Centra za civilno vojne odnose iz Beograda.

15. oktobar – 15. decembar, Beograd

Učestvovao u programu razmjene “*Bezbednost Zapadnog Balkana i Evropska Bezbednost*” u svojstvu regionalnog istraživača u Centru za civilno vojne odnose.

Doc. dr Miloš Bešić, Rajko Radević

4.-5. decembar, Beograd

Učešće na međunarodnoj konferenciji “*Kako nezavisni istraživački centri (think-tank-ovi) mogu uspešno učestvovati u bezbednosnoj politici*”, u organizaciji Centra za civilno vojne odnose iz Beograda.

Mr Nenad Koprivica

15. – 16. oktobar, London

Aktivnosti u okviru projekta koji se realizuje sa EUCLID Network-om.

17. – 19. oktobar, Prag

Učešće na godišnjoj konferenciji PASOS-a.

21. – 23. novembar, Dubrovnik

Učešće na regionalnom seminaru na temu *Univerzalnog periodičnog pregleda* u organizaciji Kuće ljudskih prava iz Sarajeva.